

gebod vier, dat, naar scheppings-ordinantie, ontbouwing van allen arbeid voorschrijft.

Dat onze Zondag daarentegen zich plaatst op het plan der hêr schepping, uitgaat van de vervulling van het Werkverbond door Christus; dat hij den geloovige, met heel zijn wereld, ook met zijn arbeid, ziet als in Christus verlost en geheiligd, en dat daarom die arbeid op Zondag niet verboden kan zijn, al eischt ook het zoeken van voortgaande heiliging onder de bediening des Woords, dat die arbeid beperkt worde.

Ten slotte meent hij, dat het arbeidsverbod op den zevenden dag wel voor Israël gold op grond van het rusten Gods op dien dag, maar dat een rusten op den eersten dag der week niet strookt met de geweldige goddelijke activiteit in de opstanding van Christus, die de principiële herschepping is.

Ik geloof, dat ik zóó, al is het goeddeels met mijn eigen woorden, inzenders gedachtengang juist en volledig heb weergegeven.

Nu zal ik niet alles wat daarin scheef is — zooals b.v. het kortweg doen samenvallen van scheppings-ordinantie en Werkverbond, en de wel aardig-gevonden, maar toch valsche tegenstelling tusschen het rusten Gods op den zevenden dag en de activiteit Gods in de opwekking van Christus uit de dooden — valsch, omdat immers dat rusten geen niets-doen was, doch enkel een niet voortgaan met scheppen, en evenmin die activiteit een bijzondere inspanning beteekent (met dergelijke gedachten-verbindingen of -tegenstellingen moet men zoo uiterst-voorzichtig zijn; vooral als men ze tot uitgangspunt van redeneering maakt) — ik zal, zeide ik, niet alles wat hier scheef is, recht pogen te zetten.

Is ook niet noodig. Hoofdzak in vragers betoog is — dáár op is alles gebaseerd, en daarmee staat of valt het — dat de eisch van rust aan Israël, in het vierde gebod, een uitvloeisel hiervan is, dat Israël, „naar zijn ceremonieele beteekenis” (dat is dan volgens inzender: naar zijn bestemming om Christus, den Vervuller van het Werkverbond, af te schaduwten), in betrekkelijken zin althans, gebracht was onder het Werk-verbond.

En dat nu is een zeer ernstige misvatting. Dezelfde misvatting — het „in betrekkelijken zin” van inzender kan dat niet verhelpen — die Israëls verhouding tot den Heere, en daarmee heel Israëls religie vervalscht heeft. Dezelfde dwaling, die God door de Profeten van den ouden dag, door de zending van den Dooper, en door de vlamme prediking van den Apostel Paulus, zoo rusteloos heeft bekampt. Het was juist door dat terugrijpen naar — en dat hardnekkig vasthouden aan het Verbond der werken, dat Israël de rechtvaardigmaking door het geloof-alleen afwees, Abraham in wien het roemde verloochende, en het kruis van Christus zich tot een ergernis maakte.

Het eenige Verbond, dat God met Israël tot zaligheid had gemaakt was het Verbond der genade in Christus, in het Paradijs reeds geopenbaard, met Abraham plechtig opgericht, en door Mozes en al de Profeten in Gods Naam verkondigd. Israël stond niet en nooit en ook voor geen miljoenste deel in het Verbond der werken, kon daarom ook nooit in dat verbond der werken een schaduw zijn van Christus die het vervullen zou, en kon evenmin in den eisch der rust op den Sabbath van gebod 4 der Wet met een eisch van dat Verbond der werken te doen hebben.

Dat God de Heere Israël naast de belofte ook de Wet, de zede-wet, de wet der tien geboden gaf, was daarmee even weinig in strijd, als dat Hij haar gaf aan óns, kinderen der Nieuwe Bedeeling. Evenals bij óns toch, stond bij Israël de Wet niet tegenóver het Verbond der genade, maar in dienst daarvan. En dat in tweeërlei opzicht: in de eerste plaats als middel om de zonde te ontdekken en daardoor tot de genade te drijven; en in de tweede, om het verzoende en verlost volk ten regel te zijn voor het leven der dankbaarheid. Maar de ceremonieele wet dan, of het ceremonieel verbond of het verbond der wet, gelijk we haar ook wel noemen?

Inderdaad, wie gelijk inzender doet aan den naam ceremonieel op een of andere wijze iets verbindt dat in het werk-verbond thuis hoort: iets dat al is het ook „in betrekkelijken zin” met de wet van de rechtvaardiging door de werken verwant is, weet voor die ceremonieele wet onder de bediening van het Verbond der genade geen plaats te vinden, en moet daarom wel denken aan een rest van het Verbond der werken.

Maar die tast ten aanzien van karakter en bedoeling der ceremonieele wet geheel mis. Wat is „ceremonieel” in den vorm der bediening van het genadeverbond aan Israël?

Ceremonieel is daarin alles wat in zich zelf geen reële, zedelijke waarde, maar enkel schaduwachtige, afbeeldende beteekenis heeft.

En zulk een beteekenis had alle ceremonieel dat God Israël voorschreef.

Het beeldde af: naar de ééne zijde de zonde en de ellende, en naar de andere de verzoening en verlossing in Christus, en de roeping der verlost Gods om in nieuwigheid des levens te wandelen. Zoo stond de ceremonieele wet, evenals de zede-wet, in dienst van het Verbond der genade, en

werkte ze in parallelle lijn met haar saam.

Nu ligt er ook in het vierde gebod inderdaad iets ceremonieels, iets dat behoort tot het schaduwachtige, en daarom voorbijgaande, van Israëls bedeeling.

Doch dat in zichzelf waardelooze, dat alleen voor Israël beteekenis had, en onder de nieuwe bedeeling van Gods Verbond geen geldigheid meer heeft, ligt niet in den eisch van rust op den Sabbath.

Het kan daarin niet liggen. Want die eisch ligt reeds in de Sabbaths-ordening, die God de Heere in het Paradijs afkondigde, en waarheen gebod vier als naar zijn grond, met name ook van zijn eisch om op den Sabbath te rusten, nadrukkelijk verwijst. Die eisch van rust is vóór de ceremonieele wet, staat bóven haar, en wordt met haar niet op zijde gezet.

Ook niet door het herscheppings-werk Gods in Christus. Neen, dáár door allermint. Want herscheppen is de schepping herstellen, en herstellen al wat in de schepping gegrond is. Christus herstelt de heilige rust van den Sabbath. Als gawe Gods, ook als eisch Gods en als gehóórzaamheid aan dien eisch: „Ik, uw Vader, heb gerust. Zijt dan navolgers Gods, als geliefde kinderen; (Ef. 5:1), en rust gij ook.

Dat is de christelijke gehoorzaamheid aan gebod 4.

En de christelijke vrijheid?

Die is hier ook.

En nú kom ik op wat de ceremonieele elementen in het vierde gebod zijn.

Die liggen in tweeërlei.

1e. in de strenge rust die in gebod vier voor Israël bedoeld was, en in de ceremonieele wet nader was beschreven; en 2e in de bepaling van den 7den dag als dag der ruste.

Wat die strenge rust betreft, waarvan Israël, bij het licht der ceremonieele wet, in het vierde gebod moest lezen — ze behoorde tot het juk der dienstbaarheid, dat de kerk, gedurende den tijd harer onmondigheid moest dragen (Gal. 3 en 4) en dat, naar de negatieve strekking van de ceremonieele wet, haar moest doen uitzien naar de verlossing door Christus. En hoe zwáár dat juk was, blijkt ieder die uit de ceremonieele wet bijeen leest wat Israël al zoo op den Sabbath verboden was.

En dezelfde strekking had óók het voorschrift, dat in de wisseling van arbeid en rust, de arbeid aan de rust vooraf moest gaan. Wat die orde betreft, was er tusschen het Werkverbond en het Verbond der genade in zijn eerste bedeeling geen verschil. Beide zagen de rust nog in de toekomst. Doch nú, onder de Nieuwe Bedeeling, is de orde een omgekeerde. Sij is gekomen. Christus heeft zijn: het is volbracht! uitgeroepen. De rust is verworven, het geloof heeft haar niet meer vóór zich als iets waarop het hoopt, maar achter en ónder zich, als rijk bezit en bron van kracht voor arbeid en strijd.

En dát belijden en dáárvoor danken we, als we op onzen Christelijken Sabbath rusten.

B.

F.

III ZIELKUNDE III

De methode aangaande het bewijs uit de Schrift.

II.

IV. Opvallend is de wijze, waarop in het door ons meermalen geciteerde boek gesproken wordt over de beteekenis van het woord natuur.

De schrijver zegt daarvan het volgende:

„Het antwoord op de vraag, in welke verhouding de genade tot de natuur of het natuurlijke staat, hangt natuurlijk af van de beteekenis, in welke men het woord „natuur” gebruikt. Soms duidt dit woord den aard aan: in dien zin spreken we b.v. bij den Middelaar van Zijn goddelijke en menselijke „natuur”. In andere gevallen beteekent het woord echter „het oorspronkelijke”. Zoo duidt het soms aan datgene wat de menschen in ADAM zijn; nu is het menscheelike geslacht vervallen: vandaar, dat de menscheelike „natuur” een „verdorven natuur” werd, en dit blijft zooover Gods Geest niet reddend tusschenbeide treedt. In dát verband leze men het paulinische woord: „de natuurlijke mensch verstaat niet de dingen, die des Geestes zijn.”¹⁾

Van groote beteekenis is ook hetgeen de schrijver in zijn aantekeningen omtrent deze dingen zegt. Aantekening 39 en 41 luiden als volgt:

„39. 1 Corinthhe 15:44. Hier staat „psychikos”, door de Statenvertaling terecht weergegeven door „natuurlijk”, in den zin van „in Adam gevallen”. Dit „natuurlijk” ziet uiteraard mede op heel den mantel der functies. Men vertale t’woord „psychikos” dan ook vooral niet door „psychisch” of „psychisch-soomatisch”. Dat dit niet kan, blijkt reeds uit 1 Corinthhe 2:14: „de natuurlijke mensch begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn”, Jacobus 3:15 (die wijsheid, die niet van boven komt) „is aardach, natuurlijk, duivelsch”, Judas 19: (de spotters, die zichzelf afscheiden zijn) „natuurlijke menschen, den Geest niet hebbende.”

1) a. w. p. 45, 46.

„41. 1 Corinthhe 2:14. Men gebruikte dezen tekst dus vooral niet als getuige voor de stelling, dat een physicus niet het bestaan van God kan bewijzen! Dat kan hij inderdaad niet; maar de tekst spreekt niet over een physicus, maar over een dooden zondaar. — Zie ook noot 39.”

Wij gaven met opzet zoo breede citaten, om zooveel mogelijk onzen lezers te doen zien, hoe het betoog van den schrijver loopt.

Wij raken hier toch uiterst belangrijke dingen aan. Gelijk later blijken zal, neemt de beteekenis van het woord „natuur” in de ontwikkeling van het dogma in de christelijke kerk een breede plaats in. Daarom is het van zoo groot belang om na te gaan, op welke wijze de schrijver hier tot zijn conclusie komt omtrent de beteekenis van het woord „natuur”.

Het zij ons nu vergund de volgende opmerkingen te maken. Ofschoon het den schrijver klaarblijkelijk bekend is, houdt hij niet genoeg rekening met het volgende feit:

A. In onze Nederlandsche Statenvertaling komt het woord „natuur” en vooral het woord „natuurlijk” voor als vertaling van twee woorden uit het Grieksch.

De ééne maal zijn de woorden natuur en natuurlijk afgeleid van het Grieksch woord „phusis” en een andere maal zijn deze woorden afgeleid van het Grieksch woord „psuchè”.

Wanneer wij dus een onderzoek instellen, wat het woord natuur beteekent, kunnen wij één van beide dingen doen. Of nagaan, op welke wijze het Nederlandsche woord „natuurlijk” gebruikt wordt door de Statenvertalers, of nagaan, welke de beteekenis is van de Grieksch woorden phusis (dat natuur beteekent) en van psuchè, dat iets anders beteekent, maar dat door de Statenvertalers in de afleiding „psuchikos” vertaald werd door „natuurlijk”.

Deze dingen moeten dus wel scherp onderscheiden worden.

De vraag: wat verstaat de Bijbel onder „natuur” en onder „natuurlijk” kan niet zonder nadere toelichting worden beantwoord. Wij moeten weten, of men het Nederlandsche spraakgebruik wil onderzoeken of het Grieksch.

B. De schrijver van het door ons besproken boek heeft echter deze dingen klaarblijkelijk niet voldoende uit elkaar gehouden. In het citaat van pag. 45, 46, dat wij boven gaven, glijdt het betoog rustig over van het begrip menscheelike natuur (waarvoor het Grieksch phusis heeft) naar „natuurlijke mensch” (waarvoor het Grieksch psuchikos heeft).

Dit schijnt ons, wanneer men een onderzoek instelt naar de beteekenis van bepaalde begrippen in den Bijbel, ongeoorloofd.

C. Het schijnt, dat de schrijver zelve, schoon uit Aant. 39 blijkt, dat hem het gebruik van twee geheel onderscheiden woorden bekend is, toch niet altijd duidelijk voor zijn aandacht gehad heeft, dat het woord „psuchikos” met het begrip „phusis” (= natuur) niet te maken heeft. Had hij dit wel duidelijk voor zijn aandacht gehad dan zou een min of meer scherpsende opmerking als Aant. 41 over dien „physicus” achterwege zijn gebleven. Immers iemand die Grieksch kent, weet, dat in 1 Cor. 2:14 niets over een physicus staat; en de man, die geen Grieksch kent en in zijn Nederlandsch leest: „de natuurlijke mensch” zal hier ook niet aan een physicus denken.

D. Niet te handhaven schijnt ons het betoog van Aant. 39. Psuchikos is in 1 Cor. 15:44 vertaald door „natuurlijk”, zoo zegt de schrijver, in den zin van „in Adam gevallen”.

Wij lezen echter in de Kommentaar op den eersten brief aan Corinthhe van Prof. Grosheide (Uitg. Fa. H. A. van Bottenburg, Amsterdam 1932) op pag. 539 bij de exegese van dezen tekst het volgende:

„Psuchikos, zie bij 2:14, duidt aan, wat leven heeft zonder meer. Sooma psuchikon is een lichaam, dat alleen maar leeft en wel zóó leeft, als het hier op aarde mogelijk is. Het staat dus tegenover nekros, als leven tegenover dood. Dit sooma psuchikon kan gezaaid worden, omdat het aan den dood onderworpen is en het wordt gezaaid. Nu bedenke men daarbij, dat Paulus in 1 Cor. 15 uitsluitend over het lot der geloovigen spreekt. In concreto is hier, wat gezaaid wordt, het sooma psuchikon, der kinderen Gods. Zoolang ze op deze aarde zijn, is aan hun lichaam nog niets gebeurd. Dat blijft, als het was, ondanks de vernieuwing van het pneuma. Daarentegen wordt er een lichaam opgewekt, dat pneumatikos is.”

Bij 1 Corinthhe 2:14, den tekst, waarnaar hij in bovengenoemd citaat verwijst, zegt Prof. Grosheide²⁾

„Psuchikos komt bij Paulus alleen voor in onzen brief, hier en cap. 15. Men moet psuchikos dan ook niet rekenen tot de woorden, die bij Paulus een bijzondere, centrale beteekenis hebben. Psuchikos is wat bij de psuche hoort, naar bekend klassiek spraakgebruik (proletarij), wat alleen psuchè heeft. Dit laatste is in ons verband, waar psuchikos naast en tegenover pneumatikos staat, ongetwijfeld de bedoeling, vgl. Jud. 19: psuchikoi pneuma mè echontes. Nu is psuchè het leven, Matth. 2:20 etc., niet, wat wij ziel noemen. Onze tegenstelling van ziel en

2) a. w. p. 111.

lichaam, wa ons geheele leven en bestaan samen persoonlijk zichzelf zou doen om de Dit zou eel wordt de plaats — i Paulus er psuchikos t Psuchè is o dood.

Psuchè li pneuma, h w e x e n mensch a mensch, d vangen hee ons. W.)

Waar een kundige als kos” spreekt te bestrijden in Aant. 39 beschouwd.

E. In het w dat psuchik psychisch, e uit andere t

Maar ier redeneering. wat het woe voor de bet tekst nooit l anderen teks mogelijk, da taald is.

Bovendien stel al dat dit natuurlijk „heel den m als wat erm schriftuurlijk Dit behoeft pleiten. Maaz stelling, dat den mantel wenschte zijn

F. Wij oor boek ook in het woord r een zekere bruiken om kleur te geve bewust gesch komen vergis wetenschapp vele malen w

Wij meene besproken b zich in de w sprekende o „natuur”, nu „phusis” en woord „natu was van een G. Onbedoe achtergrond (= natuur) woord kent.

De Schrift het gaat over „de mensche „natuur der zijn wij kinde kan ook mee men kan van planten h 11:24). Boven gedragingen terwijl het le zich richten

Hier hebbe sche woord p de Schrift ev ris), geloof v vroeger reed kenis gekrega Daardoor w menscheelike in een ander Grieksch w beteekenis.

En dat be nader moete antwoorden, w phusis (= na (En over d delte de dogma jaartelling en ook nog telken Wij meenen cludeeren, da bewijsoering grijpelijke, fou